

Mordovtseva N. V. Theoretical Aspects of Formation of Research Competence of Students of Higher Education Institutions

The paper serves the views of modern scientists to identify research competence in the process of getting students future career. Most researchers consider research competence as a result of well-planned research activities (writing research, formulation and analysis of the experimental results, etc.). To understand the nature of research competence has been defined the essence of the concept of research as an integral part of learning and cognitive activity of the student. From this perspective, research competence can be understood as the willingness and ability to research. According to these ideas, in research competence should be understood as the result of knowledge of human cognitive activity in a particular area of science, methods, research methodology, which he must master to perform research activities, as well as the motivation and the position of the researcher and its value orientation. Three main elements of research competence, expressed in the following abilities: allocation purpose of the definition of the object of activity, realization of the action, reflection, analysis of performance (correlation of achieved results with the intended purpose). Also drawn attention to the description of the major components of research competence, namely, motivational and personal, intellectual and creative, cognitive and action-operational.

Key words: research expertise, research, cognitive activity.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Горошкіна О. М.

УДК 378.016

М. М. Починкова

**ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ»
У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЦІ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

За останнє десятиліття значно збільшилась кількість праць, присвячених самостійній роботі студентів (далі – СРС) вищого навчального закладу. Це пов'язано з уведенням в систему навчання ВНЗ кредитно-модульної системи.

Проблема СРС завжди перебувала у полі зору учених ще за часів А. Дістервега. Їй присвячено роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних учених (Т. Агапова, А. Алексюк, А. Аюрзанайн, К. Бабенко, М. Бондаренко, В. Вергасов, І. Гавриш, Є. Голант, М. Данилов, В.Євдокимов, Б. Єсипов, Н. Звягіна, В. Козаков, В. Луценко, В. Ляудіс,

О. Новіков, Н. Сидорчук, М. Солдатенко, П. Підкасистий, І. Шайдур, І. Шимко, Н. Шишкіна, В. Шпак та ін.).

Організація СРС є копіткою й довготривалою справою, що потребує уваги з боку викладачів кожної окремої галузі. Однак, перш ніж організувати СРС, необхідно дати визначення цьому поняттю.

Отже, мета нашої статті – проаналізувати та порівняти визначення поняття СРС в сучасній педагогіці вищої школи.

На сьогодні одні вчені (А. Кузьмінський, Т. Туркот, М. Фіцула) виокремлюють поняття «СРС», інші, як тотожне поняття, – «самостійність». Необхідно звернути увагу на те, що всі дослідники визначають СРС як форму навчання. Розглянемо їх.

А. Кузьмінський визначає поняття СРС так: СРС – це навчальна діяльність студента, яка планується, виконується за завданням, під керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі [1].

Цікавим для нашого дослідження виявилось визначення М. Фіцули, оскільки він визначає СРС як самостійну навчально-пізнавальну роботу. Під цим визначенням дослідник розуміє різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, які вони здійснюють на навчальних заняттях або в позааудиторний час за завданням викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі [9, с. 203]. Отже, ми бачимо, що науковець враховує самостійну роботу й аудиторну під час занять, і позааудиторну. Це визначення співпадає з визначенням даним Т. Туркот [8, с. 236].

Схоже визначення представляє А. Духавнева, за визначенням дослідниці, СРС – це робота студента, що планується й виконується за завданням й під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі [5, с. 124].

На протипагу вищезазначеним дослідникам, В. Салов не враховує аудиторну самостійну роботу, він визначає СРС як основний засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять [6, с. 111]. Тут ми погоджуємося з дослідником, оскільки вважаємо, що значення позааудиторної СРС студента значно змінилося за останні роки, і не тільки значення, а й змінилися підходи до її організації, тому, на нашу думку, обов'язковим є розділення аудиторної і позааудиторної самостійної роботи.

У свою чергу З. Слєпкань наголошує на значенні самостійності, як складової самостійної роботи. Дослідниця зазначає, що самостійна навчальна робота не лише формує у студентів навички й уміння самостійного здобування знань, що важливо для здійснення неперервної освіти протягом усієї подальшої трудової діяльності, а й має важливе виховне значення, оскільки формує самостійність особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації [7, с. 126].

У навчальному посібнику [2, с. 228] також визначення поняттю СРС не дається, але розтлумачується поняття «самостійність», яке є основною складовою СРС.

Цікавою виявилася думка російського дослідника О. Новікова, який класифікує форми навчальної діяльності за участю або неучастю педагога в процесі навчання, серед них: самонавчання (самоосвіта) – цілеспрямована навчальна діяльність, що відбувається безпосередньо під керівництвом самої особистості без участі педагога [3, с. 75]; самостійна навчальна робота – вища форма навчальної діяльності, яка визначається як індивідуальна або колективна навчальна діяльність, що здійснюється за відсутності безпосереднього керівництва педагога [3, с. 76].

Зважаючи на ці визначення, звернемо увагу на те, що поза увагою дослідників залишається мета здійснення СРС.

Отже, під СРС будемо розуміти основну форму позааудиторної навчально-пізнавальної діяльності студентів, яка містить у собі різні види індивідуальної й колективної діяльності та здійснюється за завданням і під керівництвом викладача без його безпосередньої участі, спрямовану на реалізацію дидактичних, професійних, особистих і суспільних цілей.

Наше дослідження не претендує на остаточність і вичерпність. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у визначенні поняття самостійна робота студентів – майбутніх учителів початкових класів – з філологічних дисциплін, її складових та структурних особливостей тощо.

Список використаної літератури

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. – К. : Знання, 2005. – 486 с. **2. Лекції** з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. – Харків : «ОВС», 2006. – 496 с. **3. Новиков А.** Методология учебной деятельности / Александр Михайлович Новиков. – М. : Изд-во «Эгвес», 2005. – 176 с. **4. Педагогіка** вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін. ; за ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 495 с. **5. Педагогіка** и психология высшей школы : учебн. пособ. – Ростов н/Д : Феникс, 2002. – 544 с. **6. Салов В. О.** Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2003. – 183 с. **7. Слєпкань З. І.** Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб. – К. : Вища шк., 2005. – 239 с. **8. Туркот Т. І.** Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. – К. : Кондор, 2011. – 628 с. **9. Фіцула М. М.** Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с.

Починкова М. М. Дефініція поняття «самостійна робота студентів» у сучасній педагогіці вищої школи

У статті розкрито зміст визначення поняття „самостійна робота студентів”. Представлено погляди вітчизняних і зарубіжних учених на цю проблему, здійснено їх порівняльний аналіз. Звернено увагу на те, що всі вчені вважають самостійну роботу студентів формою навчання, а не

методом, як це було раніше, однак, одні дослідники під самостійною роботою студентів розуміють як аудиторну так і позааудиторну роботу, інші – тільки позааудиторну.

Ключові слова: самостійна робота студента, самостійність, форма організації навчання, навчальний матеріал.

Починкова М. М. Дефиниция понятия «самостоятельная работа студентов» в современной педагогике высшей школы

В статье раскрыто содержание понятия «самостоятельная работа студентов». Представлены взгляды отечественных и зарубежных ученых на эту проблему, проведен их сравнительный анализ. Внимание обращено на то, что практически все ученые считают самостоятельную работу студентов формой обучения, а не методом, как это было раньше, при этом, одни исследователи под самостоятельной работой студентов понимают как аудиторную, так и внеаудиторную работу, другие – только внеаудиторную.

Ключевые слова: самостоятельная работа студента, самостоятельность, форма организации обучения, учебный материал.

Pochinkova M. M. Definition of the Concept of «Independent Work of Students» in Modern Pedagogics of Higher School

The article discloses the content of the notion «independent work of students». Presents views of domestic and foreign scientists on this issue, the results of their comparative analysis. Attention is drawn to the fact that almost all scientists believe independent work of students form of training, and not by the method, as it was before, in this case, some researchers under the independent work of students understand how classroom, and outside classroom work, others only outside classroom work. The article also revealed the opinion of some scientists to independence as an important part of students' independent work. Also drawn attention of the author to the fact that the definitions are not disclosed the purpose of students ' independent work. Also an attempt is made to give their own definition of independent work of students as a form of educational-cognitive activity. The prospects of further research, which consist in determining the structure of independent work of the students – future teachers of primary classes on the subjects of philological direction.

Key words: independent work of a student, independence, form of organization of training, training material.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Горошкіна О. М.